

ויקחו לי תרומה: לקיחת התרומה לשמה

יחדש דדין "לשמה" בנדבת המשכן, הוא בלקיחת הגזברים, ולא בנתינת התרומה; ויבאר הטעם ע"ז על דרך החסידות

בריש פרשתנו: "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה, מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי".

ובפירושו רש"י: "ויקחו לי תרומה - לי לשמי". וכוונתו בזה יש לבאר [ויש להאריך בזה, ועוד חזון למועד בעז"ה]:

לשון הכתוב היה צריך להיות לכאורה "ויקחו תרומה" - כי כיון ש"תרומה", פירושו "הפרשה" (כהמשך פרש"י), הרי שתיבות "ויקחו תרומה" מספיקות כבר כדי להשמיענו את כל הענין: "ויקחו" פירושו לקחת את הדבר ולהעביר אותו מרשות לרשות, ו"תרומה" פירושו הפרשה, שהדבר נעשה מופרש מתוך נכסי התורם ונעשה שייך להקדש;

ומעתה מובן, שתיבת "לי" מיותרת (לכאורה) - וע"ז מפרש רש"י, שתיבת "לי" באה לחדש דין נוסף, ענין בפני עצמו, שהתרומה צריכה להיות "לשמי". כלומר: נוסף לעצם העברת החפץ מרשות התורם לרשות ההקדש, צריכה להיות כוונה לשמה (על דרך דין כוונה לשמה שמצינו בגט, ספר תורה וכו') - שכאשר נותנים להקדש צריכים לכוון "לשמי".

לקראת שבת

ב.

והנה ידוע דיוק המפרשים (משכיל לדוד כאן, ועוד) - למה אמר הכתוב "ויקחו לי תרומה", ולא "ויתנו לי תרומה"?

ולפי הנ"ל יש לפרש, שדייק הכתוב לומר "ויקחו לי", כי עיקר דין זה של "לי לשמי" הוא דוקא בהלקיחה, ולא בהנתינה.

ויובן בהקדים:

הנה לקמן בפרשת ויקהל (בתחילתה), כאשר מסופר על כך שמושה מסר לבני ישראל ציווי זה בענין התרומה, נאמר: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל .. ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל"; ויש לעיין, למה בציווי הקב"ה למשה כאן, נאמר "דבר אל בני ישראל" - סתם, ללא ההדגשה של "כל"?

אלא שתלוי הדבר בשינוי נוסף: בפרשת ויקהל מדבר הכתוב על ההבאה של התרומות, "קחו מאתכם תרומה לה", כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה"; ואילו כאן מדובר רק על לקיחת התרומה מאת המתנדבים, "תקחו את תרומתי".

ושני השינויים תלויים זה בזה (וראה משנ"ת באורך במדור זה בש"פ תרומה תשס"ז):

בפרשת ויקהל, כשמושה מדבר אל כל בני ישראל, הרי שהוא מדבר על מה שצריכים בני ישראל כולם לעשות: "כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה";

אולם הציווי בפרשתנו מתייחס בעיקרו אל הגבאים והגזברים, שהם יקחו את התרומה מאת בני ישראל. זהו הטעם שלא נאמר "כל בני ישראל" - כי הציווי כאן מתייחס אל הגבאים בלבד, ולכן לא מוזכרת כאן ההבאה של בני ישראל עצמם, אלא רק הלקיחה, שהגבאים יקחו את התרומות שיביאו (מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי").

[ראה גם לשון הספורנו ריש פרשתנו: "אמור לישראל שחפצתי שגבאים יגבו בעדי תרומה .. ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל שהם הסנהדרין קחו מאתכם תרומה, ובזה צוה להם שיגבו". וכן באברבנאל: "צוה משה שיאמר אליהם שיעשו גזברים וגבאי צדקה שיקחו לשם ה' תרומה והפרשה .. מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי .. שיקחו מידו מה שיתן"].

ומעתה יתבאר זה שהכתוב מדייק "ויקחו לי תרומה" (ולא "ויתנו לי") - כי בנתינת הנותנים אין הכוונה לשמה ("לי") מעכבת, אלא דווקא בלקיחת הגזברים, שהם צריכים לקחת את התרומה בכוונה לשמה - "לי".

ג.

אמנם הא גופא טעמא בעי: כיון שמצד הנותנים אין הכרח בכוונה מיוחדת "לי", נמצאנו למדים שבתרומה זו לא נוגעת הכוונה, והעיקר הוא רק שהיא תבוא בפועל לידי הקדש; אם כן, מדוע מצד

לקראת שבת

ט

הגזברים כן נדרשת כוונה מיוחדת, שלקחתם תהיה "לשמי"?

[בפשטות יש לומר, שזהו על דרך מאמר רז"ל (ר"ה יז, א. ספר חסידים סי' קמה): "פרנס אל יטיל אימה על הצבור שלא לשם שמים". כיון שעבודתו היא לקחת תרומות מהאנשים ולגבות מהם, הרי בזה נוגע במיוחד שלא תתערב כאן שום פניה אישית שלו, ולכן יש צורך להבהיר שהלקיחה שלו תהיה "לשמי", לשם הקב"ה.

אבל לפי זה, הרי זה ענין צדדי שנוגע לעבודתם ונאמנותם של הגזברים, אמנם מפשטות הלשון והענין משמע שהכוונה ד"לי לשמי" נוגעת היא בעצם ענין התרומה, כדלקמן].

ד.

והביאור בזה - בדרך החסידות:

נתינת התרומה היתה לצורך המשכן והקרבנות, לעשות את המשכן לדירה לו יתברך ועל ידי זה בכל העולם כולו.

והנה כאשר באים לעשות את הדירה ראויה להמלך, מלכו של עולם, יש שני ענינים (וכמבואר בלקוטי תורה בלק ע, ג): "צריכים לפנות ההיכל מכל לכלוך .. ואחר כך לסדר שם כלים נאים". ובעבודת ה' - א) סור מרע, שהיא הכנה והקדמה מוכרחת לעשיית הדירה; ב) עשיית הדירה בפועל, על ידי ועשה טוב, המשכת אלקות בדברים הגשמיים.

ויש הבדל בין שני ענינים אלו: בעבודה הא', סור מרע, נוגע בעיקר בפועל ממש. אין נוגע כל כך כיצד האדם פועל על עצמו להיזהר מהרע, באיזה דרכים הוא משתמש לשם כך. העיקר הוא התוצאה, שנעשה נקי "מכל לכלוך";

אולם בעבודה הב', עשה טוב, יש חשיבות גדולה ומכרעת לכוונת האדם (נוסף על המעשה עצמו). שהרי, אם אין כוונת האדם כדבעי, ויש לו פניות כו', מהווה הדבר סתירה להשראת השכינה.

[ראה ספר המאמרים תש"ח (ע' 83 ואילך), ושם: "בכל ענין ועצה שיסור מן הרע הרי הוא טוב, שהרי הוא יוצא מן הרע, ומה איכפת לן במה ואיך הוא יוצא מן הרע, כי העיקר הוא שיוצא מן החושך לאור; והנה כל זה הוא הסדר דיציאה מן הרע, וכמו במי שהוא טובע ר"ל בעומק הנהר, הנה כל אופני ודרכי הצלה הם טובים, כי העיקר הוא שיציל את עצמו מלהטבע ברע ח"ו, אבל לאחר שיצא מן הסכנה צריך להיות מסודר בעבודתו".

- וזה שאמרו (פסחים נ, ב. ובכ"מ) "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אף על פי שלא לשמה", הרי זה (לא משום שהעבודה "שלא לשמה" היא מספיקה, אלא) משום שסוף סוף "מתוך שלא לשמה בא לשמה". ודו"ק].

וכשם שהדברים אמורים בעבודת האדם בינו לבין עצמו, כן הוא גם בהעבודה דהמשכת אלקות בעניני הבריאה ועשייתם לדירה לו יתברך, שיש בזה ב' הענינים:

לקראת שבת

י

א) סור מרע - להוציא החפץ מרשות "העולם" השפלי; ב) עשה טוב - להכניס אותו ברשות הקב"ה, שנעשה הקדש.

ומעתה יתבאר, שכאשר בא הנותן ומוציא את החפץ מרשותו ("ויתנו"), העיקר הוא עצם הנתנה ואין כל כך חשיבות להכוונה שבנתנה זו (כשם שבעבודה ד"סור מרע" כפשוטו אין נפק"מ באיזה אופן השתמש כדי לצאת מן הרע כו', כנ"ל);

אולם כאשר בא הגזבר ומכניס את החפץ לרשות הקדש, "ויקחו" - אז מוכרח שיהיה כוונה לשמה, "לי לשמי", שלא יהיו שום פניות צדדיות שיפריעו להשראת השכינה בחפץ זה, אלא תהיה כוונה מתאימה לשם שמים.

ויקחו לי תרומה: לי - לשמי

יבאר בפרש"י דבא ליישב ייתור תיבת "לי" – דלכאורה די בהתיבות ויקחו תרומה; דבנוסף לעצם הלקיחה וההפרשה צריך להקדיש הדבר "לשמי"; ומביא הנ"מ דפי' זה להלכה

בריש פרשתנו: "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה, מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי".

ובפירוש רש"י:

"ויקחו לי תרומה – לי לשמי".

ובמפרשים כתבו, שהוקשה לרש"י הלשון "לי" – כי:

בלשון בני אדם, כאשר אחד אומר לחבירו על דבר מסויים "קח לי" – כוונתו בזה "אליי", והיינו, שיקח את הדבר לצרכו ובשבילו; ואמירה זו מוכיחה אשר קודם לכן לא היה הדבר שייך אליו ולכן צריך לפעולה מחודשת של קיחה בשבילו.

אמנם אצל הקב"ה אין שייך לומר "ויקחו לי" במובן זה – משני טעמים:

(א) הכל שייך כבר להקב"ה מאז ומקדם, וכמו שכתוב 'לה' הארץ ומלואה" (תהלים כד, א); ואם כן, לא שייך שהקב"ה יבקש "ויקחו לי" (אליי), כאילו לפני כן לא היה הדבר שלו. [ובלשון השפתי

לקראת שבת

ז

חכמים: "דהא כל דבר שבעולם שלו הוא". ובלבוש האורה: "מה שייך נתינה לו יתברך, כבר הכל שלו"![.

ב) בכלל, אינו שייך לומר שהקב"ה צריך מאתנו דבר מסויים שנביא בשבילו, וכמו שכתוב "אם ארעב לא אומר לך" (תהלים נ, יב), היינו שאין שייך למעלה ענין של חסרון וצורך. [וכן כתב בס' זכרון: "לפי שכלפי מעלה לא שייך למימר 'קח לי' או 'עשה לי', דמשמע לצרכי". ועיין ברא"ם, גור אריה ועוד מפרשי רש"י].

וזהו שבא רש"י לחדש, שאין לפרש "לי" כמו "לי" האמור בלשון בני אדם (כיון שאינו שייך לומר כן כלפי מעלה), אלא הכוונה ב"ו(יקחו) לי" היא "לשמי".

אמנם לפי דרך זו צריך ביאור: אם כוונת רש"י היא רק להורות את המשמעות הנכונה של תיבת "לי" (שלא נחשוב שהוא "בשבילי" וכו') – היה לו להעתיק מן הכתוב רק תיבת "לי" לבדה; ומדוע העתיק ב'דיבור המתחיל' גם את (תיבת "ויקחו" שלפני "לי", וכן) תיבת "תרומה"?!]

[ולמעשה, שזה שרש"י מעתיק מן הכתוב את כל שלושת התיבות "ויקחו לי תרומה" – מצריך אותו אחר כך להזכיר עוד הפעם את תיבת "לי" (בגוף פירושו): "לי לשמי"; ומעתה מודגש הדיוק, שלא היה לו אלא לכתוב "לי – לשמי" ותו לא!].

ב. אך כד דייקת שפיר, הרי דרך זה שלמדו המפרשים אינה מתאימה כלל לכוונת רש"י; וכמו שכתב המשכיל לדוד:

"לכאורה משמע, דכוונת הרב לשלול דלא נפרש בסתם 'לי', דהא לא שייך ח"ו, שאינו צריך לבריות; אלא רוצה לומר 'לשמי'. וכן פירש הרא"ם.

אבל אינו נראה.. שהרי מצינו בכמה מקראות הדומין לזה, דלא פירש רש"י בהו ולא מידי, כגון: (א) 'עשר אעשרנו לך' (ויצא כה, כב); (ב) 'קדש לי כל בכור' (בא יג, ב); (ג) 'כל פטר רחם לי' (תשא לה, יט) .. וכן רבים".

כלומר: אם רש"י נדרש לחדש לנו אשר תיבת "לי" האמור כלפי מעלה אינו כלשון בני אדם – היה לו להבהיר זה במקראות רבים נוספים, ולא רק בפסוק דידן; ומזה שבמקומות אחרים (הקודמים לפסוק דנן) לא פירש רש"י מאומה, מוכח שלדעתו היא מילתא דפשיטא שאין צורך לאומרה בפירוש – ומעתה צ"ב: מה הוקשה לו בפרט בפסוק דידן דוקא?

ג. והנה, המשכיל לדוד עצמו מפרש (מכח קושיא הנ"ל) כוונת רש"י בדרך זו:

לרש"י הוקשה לשון הכתוב "ויקחו לי" – ולא (כפי שמסתבר יותר) "זיתנו לי". ועל זה מפרש רש"י "לי לשמי", וכוונתו בזה לרמז שעל ידי נתינת התרומה "לוקחים" את הקב"ה, ובלשון המדרש:

לקראת שבת

"אותי אתם לוקחים" (ילקוט שמעוני כאן רמז שסג. שמות רבה פל"ג, א-ו);

וזהו שבא רש"י להדגיש, שאין הכוונה ש"לוקחים" את הקב"ה עצמו [שהרי אפילו "השמים ושמי השמים לא יכלכלוך" (מלכים א ת, כז)] – אלא (רק) "לי לשמי", ששמו יתברך חל עליהם על ידי התרומה ועשיית המשכן כו', ועל דרך מה שכתוב (נשא ו, כז) "ושמו את שמי על בני ישראל".

[ובלשונו הדמשכיל לדוד: "נראה דכאן מדגיש רש"י לשון 'ויקחו' – דהוה ליה למימר 'זיתנו'. ורמזו בתירוצו מה שאמרו במדרש: וכי מי שנאמר לה' הארץ ומלוואה וכו' הוא צריך לבשר ודם?! אלא שחומד לישראל להשרות שכינתו בהם. עד כאן. ולכך כתיב 'ויקחו', שישאל יקחו להקב"ה על ידי תרומה זו.

וכי היכי דלא תיקשי לפי המדרש, דאם כן הוה ליה למימר 'ויקחו אותי'! ולכך מתרץ, דאדרבה: לא שייך מלת 'אותי' ממש, כי הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוהו יתברך שמו, רק הוא על דרך 'ושמו את שמי על בני ישראל', דהיינו שיחול שמו יתברך עליהם, והיינו דקאמר 'לי לשמי'].

אמנם מובן, שקשה להעמיס תוכן זה בשתי התיבות שכתב רש"י "לי לשמי". ולכאורה – לפי דרכו של רש"י לכתוב פירושו בסגנון ברור, המתאים גם לתלמיד מתחיל ("בן חמש למקרא") – אם היה רש"י מתכוון לזה, היה בעצמו מפרש את כוונתו באופן ברור ומפורט (ולא סומך על זה שהתלמיד יעיין במדרשי חז"ל ובמפרשים וכו' כדי להבין כוונתו).

[ובנוגע לעצם הדיוק במה שאמר הכתוב "ויקחו לי" ולא "זיתנו לי" – ראה משנ"ת במדור זה אשתקד (ע"פ המבואר בלקוטי שיחות חט"ז עמ' 288 ואילך), עיי"ש באורך].

ד. והנראה לומר (וכעין זה כתבו במפרשים – רע"ב. צדה לדרך. ועוד), שרש"י בא לפרש את ייתור תיבת "לי". וזהו שהוא מעתיק מן הכתוב את שלושת התיבות "ויקחו לי תרומה" – שכוונתו בזה: דלכאורה, לאחר שכתוב "ויקחו תרומה", שוב תיבת "לי" מיותרת!

ביאור הדברים:

"ויקחו" משמעו העברת חפץ ממקום למקום או מרשות לרשות; ו"תרומה" פירושה הפרשה (כמ"ש רש"י בדיבור הבא ד"ה תרומה) – החפץ מופרש מרשות התורם לרשות הקדש. ומעתה אי אפשר לפרש שהחידוש ב"ויקחו לי" הוא שיתנו את הדבר להקדש, שהרי השייכות להקדש נאמרת כבר בהתיבות "ויקחו" ו"תרומה", שפירושהם שהחפץ הופרש ושייך להקדש ("תרומה") ונמצא ברשות הקדש ("ויקחו").

ונמצא, שתיבת "לי" מיותרת – וע"ז מפרש רש"י, שתיבת "לי" באה לחדש דין נוסף, ענין בפני עצמו, שהתרומה צריכה להיות "לשמי". כלומר: נוסף לעצם העברת החפץ מרשות התורם לרשות ההקדש, צריכה להיות פזונה לשמה (על דרך דין כוונה לשמה שמצינו בגט, ספר תורה וכו') – שכאשר נותנים להקדש צריכים לכוון שהנתינה היא "לשמי".

ה. ויש להוסיף, שיתכן ללמוד מדברי רש"י כאן ענין של נפקא מינה להלכה.

במי שהקדיש דבר לבדק הבית – נחלקו הרמב"ם והראב"ד (הל' תמורה פ"ד הי"א): הרמב"ם ס"ל, ש"אם הקדיש לבדק ההיכל – לא ישנה לבדק המזבח. וכן כל כיוצא בזה". כלומר: כיון שמחשבת המקדיש היתה שהדבר יהיה לחיזוק בנין ההיכל, הרי זה בדווקא, ואין לשנות הדבר שיהיה לחיזוק בנין המזבח וכיו"ב; אך הראב"ד ס"ל שזה ש"אין משנין מקדושה לקדושה" הוא רק בקדשי מזבח, בקרבנות – "קדשי מזבח אפילו מקדשים קלים לחמורים אין משנים" – אבל כאשר מדובר על הקדש לבדק הבית אפשר לשנות, כי "מה יש בין זה לזה".

והנה, תרומת המשכן המדוברת בפרשתנו נחשבת כהקדש ל"בדק הבית" (ולא "קדשי מזבח", קרבנות. וראה מגילה כט, ב); ומעתה יש לומר, שפירוש רש"י כאן ש"ויקחו לי תרומה" היינו "לי לשמי", שצריך לכוון בעת הנתינה לשם הקב"ה (כנ"ל ס"ד) – מתאים היטב עם שיטת הראב"ד:

כיון שהכוונה היא "לשמי", לשם הקב"ה, הרי אין נוגע כל כך לאיזה ענין פרטי התכוון המקדיש, כי העיקר הוא שזה יהיה לשם הקב"ה בכלל. ולכן, אפילו אם הקדיש לבדק ההיכל, יכול הוא לשנות לבדק המזבח וכיו"ב, כי הכוונה "לשמי" היא (אינה "לשמי" פרטי של ההיכל, אלא) כוונה כללית "לשמי" של בדק הבית.

ואם כנים הדברים, נמצא שדברי רש"י כאן עולים בקנה אחד עם מה שכתב בפירושו על הש"ס (תמורה לב, א): "ובקדשי מזבח אין משנין מקדושת עולה לשלמים ומשלמים לעולה" – שמלשונו מבואר אשר דוקא בקדשי מזבח אין משנים, ואילו בקדשי בדק הבית אפשר לשנות כי העיקר הוא הכוונה הכללית לשם הקב"ה.

מקרא אני הדורש

ביאורים בפשוטו של מקרא

מדוע לא נאמר "ויתנו לי תרומה"?

איך לתת להקב"ה תרומה, הרי 'לה' הארץ ומלואה"? / אם חייבים כוונת לשמה בנתינת התרומה, איך יתכן שלוקחים את התרומה בעל כרחו של נותן? / ביאור דברי רש"י על הכתוב "ויקחו לי תרומה" שכוונתו שעל הגובר לקחת את התרומה מהנותן בכונה "לשמי"

בתחילת הסדרה בא ציווי ה' אל משה: "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה, מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי". ומפרש רש"י: "ויקחו לי תרומה - לי לשמי". ולמד ה"משכיל לדוד", שנתכוון רש"י לתרץ לשון "ויקחו" - שלכאורה ה' צריך לומר "ויתנו לי תרומה"!

ועל זה מיישב "לי לשמי", וכוונתו בזה: המדרש אומר, שכיון שהקב"ה משכין שכירתו בתוך בני ישראל, הרי ש"אותי אתם לוקחים" (ילקוט שמעוני עה"פ רמז סג. וראה שמו"ר פל"ג, א. פל"ג, ו). ו"לכך כתיב 'ויקחו' - שישראל יקחו להקב"ה על ידי תרומה זו".

אמנם לפי זה ה' צריך לומר "ויקחו אותי";

ועל זה מתרץ רש"י, ש"לא שייך מלת 'אותי' ממש, כי הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוהו יתברך שמו. רק הוא על דרך 'ושמו את שמי על בני ישראל' (נשא ו, כז), דהיינו, שיחול שמו יתברך עליהם".

וזו איפוא כוונת רש"י באומרו "לי לשמי" - שאי אפשר "לקחת" את הקב"ה עצמו, והלקיחה היא "לשמי", ששמו יתברך יחול עליהם על ידי התרומה ובנין הבית.

ב. ברם, מהלך זה מחודש הוא וקשה להולמו בפשט דברי רש"י, כי רש"י סתם דבריו וכתב בקיצור "לי לשמי", ולא ביאר כלל את עצם החידוש ש"ויקחו" מתייחס ל"לקיחת" הקב"ה כביכול, "אותי אתם לוקחים" - ומשמע איפוא שרש"י למד "ויקחו" במשמעותו הפשוטה, שהלקיחה מתייחסת היא להתרומה.

[להעיר שישנן גירסאות ברש"י בהמשך הפסוק שבהן נאמר: 'ומדרש אגדה, 'ויקחו תרומה' אין כתיב כאן אלא 'ויקחו לי' - כביכול אותי אתם לוקחים שאדור ביניכם].

לקראת שבת

ה

ולכן ה' נראה לפרש את דברי רש"י - כמו שפירשו בכמה מפרשים (ראה רא"ם. ספר זכרון. גור ארי'. ועוד), שכוונת רש"י להבהיר את כללות הענין של תרומה לה':

פשטות הלשון "ויקחו לי" משמעה שהתרומה מובאת אף הקב"ה, וזה דבר שאי אפשר לאומרו, שהרי "לה' הארץ ומלואה" (תהלים כד, א) והכל שייך לו מלכתחילה!

ועוד זאת, שהקב"ה מופשט מכל ענין של גוף ודמות וצורה - ואיך שייך לקרב אצ"ו דבר מה? וזהו שבא רש"י ליישב ולהבהיר, שהכוונה ב"לי" היא "לשמי", שאין הכוונה כאן לקרב את הדבר אֶל־הקב"ה עצמו (שהכל שלו ואינו צריך לכלום כו') אלא שהתרומה היא "לשמי", שמכניס את הדבר לרשות ההקדש.

אך גם מהלך זה קשה הוא (כמו שהקשה במשכיל לדוד) - כי לא מסתבר שרש"י צריך להשיענו דבר פשוט כזה!

ואכן, מצינו בכמה כתובים קודמים לשונות דומים ביחס להקב"ה - וכמו "עשר אעשרנו אֶל־ך" (ויצא כח, כב), "קדש אֶי כל בכור" (בא יג, ב), ולא חש בהם רש"י לפרש ולהבהיר הבהרה זו ("לי לשמי"), מחמת פשיטותה.

ג. ונראה, שכוונת רש"י לא היתה להבהיר את משמעות ענין "לי" ביחס לקב"ה, אלא שבא לפרש כי מתיבת "לי" למדים ענין חדש בנוגע למעשה - שהתרומה צריכה להיות מתוך כוונה מפורשת "לשמי" (ראה גם לבוש, צידה לדרך, באר בשדה ועוד).

והיינו, שלא די בעצם הפעולה של הכנסת התרומה לרשות ההקדש ("ויקחו תרומה"), אלא פעולה זו צריכה להיות באופן של "אֶי" - מתוך כוונה לשמו יתברך, ועל דרך דין הכוונה שמצינו לגבי כתיבת גט שצריך להיות מתוך כוונה מפורשת לשם האשה ("וכתב אֶה"), וכעין זה בכתיבת ספר תורה וכו'.

אמנם לפי זה לא מובן הלשון "ויקחו לי" (וכקושיית המשכיל לדוד הנ"ל בתחילת הענין. ועוד מפרשים רבים) - שלכאורה, ענין הכוונה "לשמי" נדרש הוא בעת פְּעוּלַת הַנְּתִיבָה, שצריך לתת התרומה להקדש עם כוונה לשם שמים, והי' צריך לומר "ויתנו לי"!

ד. והנה, בהמשך פירושו על הפסוק מפרש רש"י ש"שלוש תרומות אמורות כאן", ואחת מהן היא "תרומת המזבח בקע לגולגולת' לקופות לקנות מהן קרבנות ציבור" - התרומה של "מחצית השקל" שצריך להביא לצורך הקרבנות.

ובכן, ביחס לתרומה זו מצינו מפורש (שקלים פ"א משניות ג-ה) אשר מכריחים כל אחד לתת את המחצית השקל שמחוייב בה וכופים אותו על כך; ולכאורה, אם נותן בעל-כרחו איך מתקיים בזה הדין שצריך להתכוון "לי לשמי"? הרי כשנותן בעל כרחו אין כאן כוונה בכלל!

[אך להעיר שבפירוש רש"י על התורה לא הובאה הלכה זו שמכריחים את האדם לתת מחצית השקל.

ועוד להעיר, שבפשט הכתוב כאן הנה "ויקחו לי תרומה" מתייחס דוקא לתרומת המשכן שהיתה בנדבת לב של כל אחד, וזה שנכלל כאן גם התרומה של "מחצית השקל" הוא ענין נוסף שלמדו רבותינו מדיוק הלשון].

ה. ונראה לומר בזה דבר חדש, שבאמת לימוד זה שצריך להיות "לי", מתוך כוונה "לשמי" – אינו מתייחס לפעולת הנתינה, שיהודי שנותן תרומה להקדש צריך להתכוון לשם שמים; אלא לפעולת הלקיחה, שהגזברים של ההקדש שלוקחים את התרומה ומכניסים אותה ברשות ההקדש, הם שצריכים לעשות פעולת לקיחה זו בכוונה מיוחדת "לי לשמי".

והיינו, ש"דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה" הוא ציווי להגזברים שהם הלוקחים את התרומות מהמתנדבים, וכפי שממשיך "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי".

[ראה גם ספורנו כאן: "אמור לישראל שחפצתי שגבאים יגבו בעדי תרומה . . ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל' – שהם הסנהדרין – 'קחו מאתכם תרומה', ובוה צוה להם שיגבו". וראה גם העמק שאלה לשאלות ריש פרשתנו].

ולכן אין זה בסתירה לההלכה שיש תרומה שלוקחים מהאדם בעל כרחו ("ממשכנין על השקלים"), כי העיקר שצריך להיות "לשמי" הוא בלקיחת הגזבר, "ויקחו לי", אבל נתינת האדם אינה מוכרחת להיות בכוונה "לשמי", ויכולה אפילו להיות בעל כרחו.

ו. ויש לתת טעם לדבר – בפנימיות הענינים:

שני הענינים של נתינת האדם ולקיחת הגזבר, מקבילים הם לשני הענינים הכלליים בעבודת ה' של כל אחד – "סור מרע" ו"עשה טוב".

"סור מרע" ענינו שהאדם צריך להיזהר מענינים בלתי רצויים המונעים את השראת השכינה – ובדוגמת זה בענינו, האדם צריך להוציא את התרומה מרשותו, להפיר את בעלותו מהתרומה, כדי שלא תהי' מניעה לכניסתה לרשות הקדש;

ואילו "עשה טוב" ענינו עשיית מעשים טובים המביאים את השראת השכינה – ובדוגמת זה בענינו, כאשר הגזברים לוקחים את התרומה ומכניסים אותה בפועל ברשות ההקדש.

והנה מבואר בספרי חסידות, שב"סור מרע" יותר נוגע המעשה בפועל, ולא כל כך מתחשבים עם הכוונה שבדבר. כי, כיון שכל ענינו של "סור מרע" הוא הכנה והקדמה, הסרת הדברים המונעים את השראת השכינה, הרי אין כל כך נפק"מ כיצד הוסרו דברים אלו, והעיקר שבפועל הם לא קיימים ולא מפריעים להשראת השכינה.

[ראה ספר המאמרים תש"ח ע' 83 ואילך, ושם: "בכל ענין ועצה שיסור מן הרע הרי הוא טוב, שהרי הוא יוצא מן הרע, ומה איכפת לן במה ואיך הוא יוצא מן הרע, כי העיקר הוא שיוצא מן החושך לאור.

והנה כל זה הוא הסדר דיציאה מן הרע, וכמו במי שהוא טובע ר"ל בעומק הנהר, הנה כל אופני ודרכי הצלה הם טובים, כי העיקר הוא שיציל את עצמו מלהטבע ברע ח"ו; אבל לאחר שיצא מן הסכנה צריך להיות מסודר בעבודתו".

וכך בענינו: כאשר מדובר על הסרת הבעלות של האדם, הוצאת התרומה מרשותו, אין כל כך נפק"מ לכוונת האדם, והעיקר הוא הפך-הכף למעשה – שהחפץ יצא מרשות האדם ואין מניעה להכניסו לרשות הקדש; ולכן הדבר יכול להיעשות אפילו בעל כרחו של האדם.

אולם כאשר מדובר על לקיחת הגזברים, שענינה הוא הכנסת החפץ והתרומה לרשות הקדש, השראת השכינה, הרי כדי להביא את השראת השכינה בפועל דרושה כוונה מתאימה לשם שמים.